

Προετοιμασία ανάπτυξης

Είχε γίνει από καιρό σαφές πως η παγκόσμια υγειονομική κρίση, και συνεπώς και η οικονομική, δεν θα περιοριζόταν μέσα στη χρονιά που πέρασε, αλλά θα επεκτεινόταν και σε σημαντικό τμήμα της επόμενης, επηρεάζοντας έντονα το επίπεδο και τον τρόπο κατανάλωσης και εργασίας, όπως και τις κάθε είδους επενδυτικές αποφάσεις. Συνυπάρχουν μικτές τάσεις, όπως

ΝΙΚΟΣ ΒΕΤΤΑΣ
Γενικός διευθυντής του IOBE, καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

που ανακλύμπει σταθερά και στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ όπου ακόμη κυριαρχεί η αβεβαιότητα. Ταυτόχρονα, τμήματα της οικονομίας που σχετίζονται με νέες τεχνολογίες κινούνται ανοδικά, ενώ όσα βασίζονται σε άμεσες ανθρώπινες επαφές πλήττονται βαθιά. Στην ελληνική οικονομία υπάρχουν τρεις ισχυρές τάσεις, πρώτον, όσες προκαλούνται από την τρέχουσα κρίση, δεύτερον, η δυναμική που έχει δημιουργηθεί μετά την προηγούμενη δεκαετή προσαρμογή και τα αντίστοιχα τρία προγράμματα και, τρίτον, η προσδοκία της στήριξης από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ιδίως μέσα από το ειδικό Ταμείο που δημιουργείται, αλλά και όχι μόνο. Ας θυμηθούμε και τις προσδοκίες πριν από το ξέσπασμα της πανδημίας - αναμένονταν, κατά την περασμένη και την επόμενη χρονιά, επιτάχυνση της μεγέθυνσης και ισχυροποίηση της δημοσιονομικής θέσης, ως βάση και για ανάπτυξη μεσοπρόθεσμα. Αντίθετα, όμως, μέσα και στην παγκόσμια περιδίνηση, η οικονομία μας βρέθηκε σε βαθιά ύφεση και ελλείμματα. Ειδική σημασία έχουν οι εξελίξεις στα περίφημα δίδυμα ελλείμματα, αυτά που εξέφρασαν και το βάθος της προηγούμενης κρίσης, δηλαδή στο δημοσιονομικό και το εξωτερικό ισοζύγιο. Με πολύ απλά λόγια, η οικονομία μας δεν μπορεί συστηματικά να εισάγει περισσότερα από όσα εξάγει, ενώ το δημόσιο ταμείο να φοδεύει περισσότερα από όσα εισπράττει. Στο εξωτερικό ισοζύγιο, η κεντρική αρνητική εξέλιξη ήταν, φυσικά, η τεράστια πτώση στα τουριστικά έσοδα. Οι εξαγωγές προϊόντων, όμως, κρατήθηκαν σχετικά ικανοποιητικά σε κλάδους όπως τα τρόφιμα, τα φάρμακα και άλλους, και εξισορρόπησαν σε ένα μέρος του το έλλειμμα, όπως και

η πτώση στο κόστος της ενέργειας που πληρώνεται ως εισαγωγές. Κοιτώντας προς το άμεσο μέλλον και στη συνέχεια, η νέα κρίση έκανε ακόμη πιο ξεκάθαρη την ανάγκη να αναπτύξει η χώρα έναν δεύτερο ισχυρό εξαγωγικό πυλώνα, μετά τον τουρισμό, που να στηρίζεται στη δημιουργία και ενσωμάτωση τεχνολογίας και στη μεταποίηση. Όπως ήταν αναμενόμενο και εύλογο, μέσα σε μια κρίση που πλήττει άμεσα τη δυνατότητα παραγωγής και κατανάλωσης, τα δημόσια έσοδα μειώθηκαν δραματικά κατά τη χρονιά που πέρασε, ενώ οι δημόσιες δαπάνες αυξήθηκαν παρομοίως, ιδίως μέσω μεταβιβάσεων σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις. Κατόπιν και της χαλάρωσης στο ευρωπαϊκό δημοσιονομικό πλαίσιο, και με τη μείωση του κόστους δανεισμού που επέτρεψαν οι κεντρικές αποφάσεις νομισματικής πολιτικής, τα πολύ σημαντικά πρωτογενή πλεονάσματα που είχαν επιτευχθεί πρόσφατα και είχαν προγραμματιστεί να συνεχιστούν μετατράπηκαν σε βαθιά ελλείμματα. Ήδη από τη χρονιά που ξεκινά, η οικονομική πολιτική έχει να λύσει μια πολύ δύσκολη εξίσωση, καθώς το δημοσιονομικό έλλειμμα θα πρέπει να μειώνεται γοργά, χωρίς να υποσκάπτεται η ανάπτυξη, αλλά και χωρίς να μειωθεί η αξιοπιστία της πορείας της χώρας, δεδομένου και του δημόσιου χρέους, κάτι που θα είχε βέβαια οδυνηρές επιπτώσεις. Συνολικά, οι προκλήσεις θα είναι πολλές, αλλά το ίδιο και οι ευκαιρίες. Η λογική εξέλιξη θα είναι πως μόλις διαφανεί ότι δρομολογείται το τέλος της κρίσης, η ανάκαμψη θα είναι ιδιαίτερα ισχυρή, σε παγκόσμιο επίπεδο. Δεν θα είναι όμως ομοιόμορφη, σε χώρες και σε κλάδους, και θα πρέπει να συνυπάρξει με υψηλά δημόσια και ιδιωτικά χρέη. Καθώς και οι τεχνολογικές εξελίξεις επιταχύνονται και θα φέρουν νέο παγκόσμιο καταμερισμό της εργασίας, οι προοπτικές ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας θα είναι ευθέως ανάλογες με τη θέληση και ικανότητα που θα δείξει για αλλαγές στη Δημόσια Διοίκηση και στις αγορές. Μόνο μια τέτοια εξέλιξη, που θα καταστήσει την οικονομία ένα πολύ περισσότερο ανοικτό και άρα ανταγωνιστικό σύστημα, θα εγγυάται συστηματικά υψηλότερα εισοδήματα στη χώρα. □